

al dadelijk verandering in veel wat leeft, ook in 't gemoed van onze zwemvogels. Die krijgen al een gevoel van lente-dartelheid; om kort te gaan: de waarden poetsen hun pluim zoo mooi als 't kan en gaan een vrouw zoeken. Het spreekt van zelf, dat er vaak oneenigheid heerscht, die nu en dan zéér hoog loopt, vooral als 't aantal mannelijke exempl. grooter is dan 't aantal vrouwelijke. In de verhouding van deze hoeveelheden heeft onlangs de kooiman sterk ingegrepen: in 't laatst van Januari, toen 't wel voor goed zou gaan dooien, heeft hij een ware razzia gehouden op zijn »eigen« waarden. De heele tamme troep heeft hij in de fuik gedreven, hij zelf over 't dooiende ijs ze achterna. De waarden heeft hij gedood en de eenden weer vrijgelaten, eenige eerst na ze van de meeste slagpennen beroofd te hebben, zoodat ze in geen zes weken konden vliegen en dus de kamer moesten houden. Daar vinden ze wel een nieuwen vrijer, of een uit de stal, of een van elders; in dezen tijd zit er nog al wat ondernemingsgeest en reisvaardigheid in het sterke geslacht.

In Maart is 't kooien gedaan. 1e. omdat de wet het jagen alsdan verbiedt en 2e omdat er dan niet veel te vangen is. En nu ondergaat de kooi een geheele metamorfose; wed, pijpen, slooten, struiken, ja wat niet al, wordt bezet met nesten, door den kooiman eigenhandig gebreid. Hierin worden 's morgens vroeg de eieren gelegd en diep onder 't hooi gewerkt. 's Avonds, als de eenden over de polders azen, worden de eieren gegaard, d.w.z. uit de nesten gehaald en houten ballen er voor in de plaats gelegd tot een maximum van drie. »Een eend kan niet verder tellen dan tot drie« beweert men. Bij dat garen kan men vreemde dingen opmerken. Ten eerste trekt 't de aandacht, dat de eieren sterk in kleur varieren, van koffiebruin tot zee-groen, met alle denkbare nuances en combinaties. Ik heb een tweetal bewaard, dat twee groene banen op bruin vertoont. Hoe wilder de eend, hoe bruiner de eieren. Tamme eenden leggen hagelwitte.

Dan gebeurt het niet zelden, dat blijkens aantal en kleur twee, soms drie eenden op eenzelfde nest haar eieren deponeren. Zulke legsels worden uitgehaald, om den lieven vrede te bewaren. Andere nesten zijn »vergeven«. De eigenaars, zeker snuggerder dan de rest, konden blijkbaar verder tellen dan tot drie en hebben de rooverij in de gaten, reden om elders een nieuw huishoudentje op te zetten. Eindelijk moet ik nog spreken van eigenzinnige exemplaren, die maling hebben aan de zoo bereidwillig aangeboden mooie nesten en in de groote dichte griend een heerlijk donker plekje opzoeken, om daar een echt eendenasyl te maken. Of op de tronk van een afgeknotten esch. Ja, twee eenden hebben gebroed in de dikke laag klimop, die het huisje van onder tot boven bedekt.

Luie eenden leggen hier en daar een ei op den kalen grond. Wezels, ratten en kraaien vinden dat een nobele daad.

Begin April is 't uit met het verzamelen. De houten ballen worden weggenomen en voor een jaar opgeborgen. Is 't getal eieren voor de een of andere eend te klein, dan wordt dat door den kooiman vergroot. De kooi is nu één groot broedterrein. Na vier weken komen de eerste kuikens voor den dag. Leuk is 't, ze 's avonds uit de nesten te zien rollen. De moeders gaan met hen op reis, verlaten voor geruimen tijd de kooi. Na legio wederwaardigheden komen ze in Augustus hun tehuis weer opzoeken en.... hier begint de geschiedenis weer van voren aan.

Ik heb me zeer moeten beperken. De redacteur had me voor dit opstel een maximum van plaatsruimte gesteld, 'twelk ik toch al ver heb overschreden. Veel interessants, op deze zaak betrekkelijk, heb ik moeten verzwijgen.

Voor al had ik u graag kennis laten maken met nog andere zwemvogels dan de wilde eend, die ook in de handen van den kooiman terecht komen: zomer- en wintertaling, pijlstaart, slob en smient. Maar daar heb ik nu geen ruimte voor.

Streefkerk.

J. KORTLAND.

MISSTANDEN IN ONZE VOGEL-BESCHERMING.

Vele lezers zullen ons toegeven, dat de Nederlandsche vogelbescherming niet is zooals ze zijn moet, en ook, dat er wat gedaan moet worden om deze te verbeteren.

Nu zijn de toestanden hier in ons land nog wel niet zoo als in Engeland, waar b.v. de kraanvogel, trappans, ooievaar, kwak, woudaapje, roerdomp, kluit, kemphaan, grutto, wiele-waal, spotvogel, snor, wouw, buizerd, havik, bruine kiekendief, geoorde fuut en zwarte stern niet meer voorkomen, — en dan kunnen nog wel een tiental soorten genoemd worden, die er zoo goed als niet meer broeien (zie: Het intieme leven der vogels door Jac. P. Thijsse en R. Tepe blz. 90) doch misstanden zijn er ook in Nederland.

Wanneer niet de vereeniging tot behoud van natuurmonumenten het Naardermeer aangekocht had, zouden er weldra geen lepelaars in Nederland meer zijn. Vóór dien tijd zag het er voor die vogels slecht uit, want terwijl in 1877 volgens Slater en Farbes, duizenden, in 1880 volgens Seebohm, 300 stuks in het Horstermeer nestelden, is daarvan na drooglegging van genoemd meer de rest (200) naar het Naardermeer getrokken. In drie jaar tijds een teruggang van duizenden tot eenige honderden beteekent natuurlijk een volledige ondergang.

Dank zij de noodige bescherming konden de lepelaars zich in 't Zwanewater bij Callantsoog ongestoord ontwikkelen; dat deze bescherming goed werkt, blijkt uit het feit, dat in 't voorjaar 1907 een nest is gevonden bij een der Friesche meren; ze gaan zich dus verspreiden vanuit de plaatsen waar ze beschermd worden. Omtrent de bescherming van zwarte lijster (*Turdus merula*), zanglijster (*Turdus musicus*), veldleeuwrik (*Alauda arvensis*) is in art. 3 van het Kon. Besluit van 24 Oct. 1892 bepaald, dat ze de eerste negen maanden van het jaar geacht worden nuttig te zijn voor landbouw en houtteelt. Dus drie maanden niet nuttig en dan mogen ze geschoten worden. De mogelijkheid bestaat dat ze dan bedenkelijk verminderen in dien tijd en daardoor het nuttig effect van genoemde soorten daalt in de negen maanden dat ze wel nuttig zijn. Wat betreft het voorkomen van een besliste plaag, daar zorgen katten, vlaamsche gaaien en andere wel voor. Zoo hebben we b.v. van de vele merel- en zanglijsternesten, in twee jaar gevonden, slechts één gezien, dat door vlugge jongen werd verlaten.

Verder zou de lijst van beschermde vogels nog een belangrijke uitbreiding moeten ondergaan; zoo is er van baardmees, sterntjes en groote lijsters o.a. in 't geheel niet gerept in de wet op de bescherming van vogels. Maar al was de wet goed opgesteld, dan zou ze om een goed succes te verzekeren ook streng gehandhaafd moeten worden. Dat dit te wenschen overlaet, blijkt uit het volgende: Tweemaal hebben we gezien, dat een agent iemand betrapt op vogelvangen met een lijnstok; de eerste keer liep de man op en neer, met zijn lijnstok op vogels loerende, de tweede maal zat juist een pimpelmees (een door de wet beschermde

vogel) aan den lijnstok vast gekleefd. De eerste keer zei de agent: »Wat heb je daar nu aan, dat zou ik maar laten,» de tweede keer moest de vogelaar alleen den vogel laten vliegen.

Als tweede voorbeeld van niet-handhaving der wet noemen we het te koop aanbieden van door de wet beschermde vogels, zonder dat er iets aan gedaan wordt. Zoo zijn b. v. ons te koop aangeboden: groene specht, pimpelmees en jonge lijster, de laatste »in de 9 maanden dat deze nuttig is.»(!)

De groene specht toch heeft voor de houtteelt een niet geringe beteekenis, dat zal een ieder wel met ons eens zijn. Waarom doet de regeering niet al het mogelijke, om ze te beschermen, terwijl ze toch wel zorg draagt voor de houtteelt in de duinen?

Nu nog wat over de verzamelingen van eieren en opgezette vogels. Dan kunnen we geheel instemmen met hetgeen de Heer Daalder Dzn. zegt in de Nov.-aflevering 1907 van Vragen van den Dag in zijn stuk getiteld: Onze gevleugelde Noordzee-eilandbewoners in Mei: »Een paar goede musea mogen er zeker zijn in ons land, maar geen recht van bestaan hebben de meeste particuliere verzamelingen. Tot het aanleggen daarvan hebben ouders en onderwijzers zooveel mogelijk te waken. Wat in dergelijke collecties wordt bijeengebracht heeft gewoonlijk weinig waarde, niet-tegenstaande er veel door aan de natuur wordt onttrokken, en spoedig gaat het dikwijls geheel weer verloren.»

Dat er werkelijk vele van die verzamelingen zijn, zal ieder inzien, als hij bedenkt dat vele jongens van Lagere en H. B. Scholen en bijna iedere boerenjongen een verzameling heeft.

Zou dit door onderwijzer en nat. hist. leeraren niet beperkt kunnen worden? In hetzelfde boven aangehaalde stuk zegt Daalder: Zouden rijke mensen uit ons land niet eens een deeltje van de Zuiderzee kunnen laten indijken omdat expres te bewaren voor de vogels!! De vraag is echter of er genoeg mensen gevonden zullen worden, die geld voor dergelijke onderneming overhebben. Nóg beter zou het misschien zijn, wanneer dit geld besteed werd op de wijze van de vereeniging tot behoud van natuurmonumenten. Ons inziens zou 't het beste zijn, wanneer alle vogels beschermd werden. Alleen wanneer er van bepaalde soorten te veel waren, zou van staatswege een beperkte opruiming gehouden kunnen worden.

Amersfoort, 26 Januari 1908.

A. M. FREDERIKSE.
G. DE VRIES.

Wandelende Takken.

Misschien is het de moeite waard nog enkele opmerkingen over deze insecten te maken.

Ik had ook een paar jaar wandelende takken — niet-tegenstaande menige ironische opmerking, die ik over mijn liefhebberij heb moeten hooren, heb ik ze met groote opmerkzaamheid waargenomen. Mijn kweekplaats was echter anders ingericht dan de beschrevene. Ik had het bovenstel van een gazen vliegenvanger genomen en die op een bord met zand geplaatst. Een breed potje met water gevuld, groef ik daar diep in en plaatste daar wilde rozentakken in. De toegang tot het water liet ik zoover vrij, dat ze konden

drinken, als zij daar mogelijk behoefte aan hadden, daar ik niets speciaal daarover gehoord had.

Het toeval deed mij opmerken dat zij wel degelijk behoefte aan water hadden. Er was een druppel water tegen het glas gespat en zag ik een tak met groote haast er heen gaan en met graagte het opdrinken. Ik vulde toen het bakje zoo hoog met water, dat het bol stond (ik had de blaadjes er uitgenomen) en zie de tak er heen wandelen en bepaald gulzig gaan drinken. Betrekkelijk gauw had hij »de kop» van het water gedronken en was het een dwaas gezicht, hoe hij hoe langer hoe sterker zijn kopje boog om bij het water te kunnen komen; zoover boog hij het, dat er een diepe roze streep te voorschijn kwam, men zou zeggen dat hij zijn hals uitrekte om het onderste uit de kan te hebben! Hoewel natuurlijk de geheele hoeveelheid, die hij opdrank, niet meer dan een half theelepeltje zal bedragen hebben.

Toen de eerste uit haar eitje was te voorschijn gekropen behield zij het leeg dopje een tijd aan een harer pootjes gekleefd; een ander had het weer aan de staart, en allen namen bijna dadelijk een wiegelende beweging aan, zonder de pooten te verplaatsen. 's Avonds beten zij waarschijnlijk aan het ijzergas, doch ik kon hen nooit betrappen, dikwijls hoorde ik dat drooge »ting«-geluid.

Ik had ook op een gegeven oogenblik invaliden, zeker in den strijd zoo geworden. Zonder eenig bijzonder voorval zag ik de laatste »gave» wandelende tak dood liggen. Geen der eitjes die ik van hen vond, kwamen uit.

Heeft men wel eens een groote, groene sprinkhaan in gevangenschap gezien? En eens een beetje geplaagd door suiker of honig op zijn kop en sprietten te sprengelen? De wijze waarop het insect dan met zijn voorpoot het kleverig vocht er afstrikt en zijn eerste lidje buigt en »aflukt«, zou men haast zeggen, is zoo potsierlijk en bijna volgens poesen-aard, dat het bepaald merkwaardig is. In een doos met glazen deksel, waar het dan gewoonlijk tegen aan gaat zitten, is dit prachtig waar te nemen. De woede waarmee hij in het een of ander hard sprietje of takje kan bijten, als men hem dit voorhoudt! Angstwekkende kaken spreidt hij dan ten toon, als men in aanmerking neemt, hoe 'n klein gedierde 't is.

Nog een ander wezen nam ik dezen zomer in een groote flesch. Allerlei waterinsecten hadden wij daarin, o.a. ook bloedzuigers van allerlei grootte. Eén evenwel kon zich tot 5 cM. uitrekken, dit was de grootste. Op een oogenblik zagen we, dat hij volgens ons idee, een enorme hoeveelheid pootjes onder zijn buik had, ik veronderstelde dat dit de zuigpootjes waren, of hoe men het noemt, waarmee hij zich vasthecht. Eenigen tijd hadden we de flesch vergeten, en toen ik er weer naar keek, was de heele bloedzuiger verdwenen, doch ik vond een enorme hoeveelheid nauwelijks zichtbare bloedzuigertjes. Dus hebben waarschijnlijk al die jongen langzamerhand het lichaam van de moeder opgepeuzeld, het velletje vond ik in onsmakelijken toestand onderin de flesch liggen.

Dedemsvaart.

Mevr. v. D. L.

Lobelia Dortmanna L. in 't Gooi.

Deze plant, welke door zooveel als een vrij zeldzame soort beschouwd wordt, kan men hier in duizenden en nog eens duizenden van exemplaren vinden in 't Gooi.

Velen weten wellicht de ijsbaan tusschen Bussum en Hilversum, die op een afgegraven stuk heidegrond is aangelegd; in de nabijheid van den spoorweg. Deze ijsbaan is het als 't ware bezaaid met *Lobelia Dortmanna* L., zij groeien hier op een regelmatig stuk terrein, ter grootte van ruim 4 à 5 bunder, hetwelk zomers voor de helft droog is, doch uit den aard der zaak 's winters geheel en al onder water staat.

Hier schijnen de planten een onbeperkte heerschappij te voeren. Tot dusver is er nog geen kans dat zij door andere planten overheerscht zullen worden; men ziet hier slechts sporadisch Waterweegbree; *Lycopus europaeus*; *Bidens cernuus*, Biezen, *Pilularia globulifera* als hare begeleiders.

De bodem bestaat hier uit een laagje humus; als ondergrond treft men al vrij spoedig zand aan waarin zich de zuiverwitte wortels vestigen.

Een eerste bezoek aan deze plas maakt een eigenaardigen indruk, te meer omdat men niet beter weet, dan dat de plant zeldzaam is. Zoo vond ik in Olterterp (Friesland) een groepje van slechts acht planten bijeen, en hoe ik ook de omtrek afzocht, ik kon meerdere individuen niet vinden.

De Gooische *Lobelia's* bloeiden dit jaar zeer rijk en